

Danderyds kommun  
kommunen@danderyd.se

2024-01-30

1 (6)

Dnr-2022:8801

# Uppföljningsbeslut

---

Uppföljning av kvalitetsgranskning av lärares  
arbete för att tidigt motverka könsbundna  
utbildnings- och yrkesval vid Vasaskolan i  
Danderyds kommun

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av hur lärare arbetar för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval vid Vasaskolan i Danderyds kommun. Granskningen genomfördes under våren 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen två utvecklingsområden som angetts i beslut den 15 juni 2023.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Vasaskolan senast den 15 december 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Danderyds kommun har inkommit med en sådan redovisning den 23 november 2023.

### Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten på skolenheten.

- Lärarna behöver se till att studie- och yrkesvägledningen är uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten på skolenheten.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

## Bakgrund

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

Huvudmannen redovisar Vasaskolans reviderade plan "Trygghet, trivsel och studiero" för läsåret 23/24 vilken innehåller dels ett årshjul med fokusområden som personalen

ska följa över terminen, dels kring värdegrundsfrågor generellt, dels kring normkritik och jämställdhet. Planen innehåller konkreta lektionsaktiviteter månad för månad utifrån hur man kan arbeta mot könsstereotypa föreställningar om hur killar och tjejer ska vara. Materialet är organiserat för låg- respektive mellanstadierna, inklusive länkar till olika material. Ett exempel är ett tema kring samtycke, sexualitet och relationer vilket innehåller gemensamma reflektionsövningar kring jargong och maskulinitetsnormer. Planen innehåller också föreläsningar och workshops riktade till specifika årskurser och till skolans olika professioner. Skolan genomför också en inventering av läromedlen utifrån ett normkritiskt förhållningssätt och de har reviderat sitt värdegrundshäfte.

Huvudmannen redovisar att de med dessa, med flera insatser, redan sett vissa resultat av insatserna, exempelvis genom ett ökat engagemang kring frågorna bland skolans lärare och att de förväntar sig att personalen på skolan ytterligare kommer att utveckla ett mer normmedvetet förhållningssätt. Detta gäller både generellt i undervisningen men kommer också att leda till en ökad förståelse av hur normer kring kön är kopplade till socialt klimat på skolan, psykisk ohälsa och framtida studie- och yrkesval. Skolans personal har involverat eleverna i arbetet både i klassrummen men också via elevrådet.

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete även behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver se till att studie- och yrkesvägledningen är uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Huvudmannen redovisar att kommunen tagit fram en kommungemensam plan för studie- och yrkesvägledning vilken inkluderar perspektiv på jämställdhet. Därutöver har Vasaskolan utarbetat en lokal plan för studie- och yrkesvägledning för läsåret 2023/24 i vilken mål för respektive årskurs samt konkreta lektionsaktiviteter för respektive stadium finns noterade. Skolan ska också arbeta tydligare med medveten valkompetens.

Huvudmannen redovisar att förväntade effekter av denna genomarbetning ska leda till att eleverna kommer att öka sin medvetenhet om könsstereotypa val samt få möjligheter att problematisera könsstereotypa uttryck kopplade till dessa val. De förväntar sig också att större valkompetens ska innebära att eleverna väljer utifrån sina egna förutsättningar och inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

---

Beslutsfattare  
Signerat av: Anna Johansson

X Maria Lundström

---

Föredragande utredare  
Signerat av: Maria Lundström

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval  
\(\[skolinspektionen.se\]\(https://www.skolinspektionen.se\)\)](https://www.skolinspektionen.se/om-oss/om-utredningarna/utredning-2022-2023/larares-arbete-for-att-tidigt-motverka-konsbundna-utbildnings-och-yrkesval)

## Bilaga 1: Författningsstöd

---

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena

speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.